

PONDELOK: 16.3.2020 – Slovenský jazyk

Názov témy: Úvaha

Poznámky do zošita:

ÚVAHA

Vyskytuje sa v štýle:

- **Publicistickom** (úvodníky, komentáre, recenzie, glosy)
- **Náučnom** (prednášky)
- **Umeleckom** (autorská reč, reč postáv – monológ)

Autor v úvahe

- Zamýšľa sa nad závažnými filozofickými, vedeckými alebo umeleckými otázkami
- Posudzuje známe fakty z nového zorného uhla, odkrýva skryté významy, vyvodzuje všeobecné závery.
- Zaujíma osobný postoj k problému, nepoučuje, ale sa zamýšľa.
- Dáva jasne najavo svoje stanovisko.
- Vyzýva čitateľa nielen na zamyslenie, ale aj na konanie.

Jazyk úvahy

- Hodnotiace výrazy – prídavné mená (jedinečný, absurdný, neúprosný), príslovky (dôkladne, povrchno, zbabelo), podstatné mená (úpadok, vzostup, pád, kríza), slovesá (oceniť, zaujať, očariť)
- Expresívne výrazy – s kladným alebo záporným citovým zafarbením i slangové slová (gadžo, nervák, mariška, slovina)
- Archaizmy – zastarané výrazy zámerne používané, aby vyvolali v čitateľovi emotívnu spätosť s obdobím, o ktorom je reč (rok meruôsmu, nemáš trochu móresu)
- Historizmy – označenie dejov, predmetov dávno vyradených zo slovníka (pltnica, brdo)
- Neologizmy – pomenovanie nových predmetov a úkonov (genocída, lízing, ombudsman)

Vetná stavba úvahy

- Základom je správne a presné vyjadrovanie príčinných vzťahov, presné vyjadrovanie logických súvislostí.
- Vety: dôvodové, podmienkové, dôsledkové
- Rečnícka otázka – opytovacia veta na vyjadrenie nejakého tvrdenia (Bolo mu to treba?)
- Rozvažovacia otázka – autor dáva otázku sám sebe, vedie čitateľa k zamysleniu (Bože môj, či som naozaj vinný?). Otázky sa môžu vyslovovať v úvode, v závere, dokonca aj v názve.
- Výrazy, ktorými autor dokumentuje svoj myšlienkový proces (nazdávam sa, že..., som presvedčený o ..., myslím si, že ..., verím, že...)

Kompozícia úvahy

- **Úvod** – autor vychádza z istých faktov, ktoré jasne pomenuje, alebo z istého, často všeobecného problému, na začiatku úvahy môže stáť otázka.
- **Jadro** – skúmané fakty hodnotí, zaujíma k nim postoje, rozvíja vlastné myšlienky.
- **Záver** – dokazuje svoje tvrdenia, argumentuje, vyvodzuje závery alebo necháva problém otvorený

UTOROK: 17.3.2020 – Slovenský jazyk

Názov témy: Životopis

Poznámky do zošita:

Úradný životopis

- slohový útvar, ktorý oboznamuje so základnými údajmi o jeho autorovi, s jeho znalosťami, vzdelaním, skúsenosťami, zručnosťami
- obsahuje objektívne informácie bez hodnotiaceho postoja
- jednotná formálna úprava podľa druhu

Slohový postup: informačný

Jazykový štýl: administratívny

Slovná zásoba: spisovná časť SZ

Modalita viet: len oznamovacie vety

- Druhy: **kontextový** – písaný v ucelených vetách; kompozične členený do odsekov
štruktúrovaný – profesijný, kariérny; písaný v bodoch a stĺpcoch; v súčasnosti viac využívaný ako kontextový
europass – jednotný formulár na zostavenie štruktúrovaného životopisu v EU

Beletrizovaný životopis

- je to literárno umelecký životopis (preto niekedy aj pomenovanie umelecký životopis zameraný na niektoré údaje zo života, ktoré autor považuje za najdôležitejšie)
- obsahuje subjektívne pocity, vzťahy a hodnotenia
- vychádza z objektívnych faktov, no môže pracovať s fikciou a obrazotvornosťou

Slohový postup: rozprávací

Jazykový štýl: umelecký (v dialógoch aj hovorový)

Slovná zásoba: všetky vrstvy SZ, v dialógoch aj slangové a nárečové expresívne slová (s citovým zafarbením)
jazykové umelecké prostriedky (metafora, metonymia...)

Modalita viet: všetky druhy viet (opytovacia, zvolacia, nedokončená výpoveď...)

- Druhy: (poviedka, novela, román)
autobiografia – vlastný život autora
biografia – životopis inej osoby
- v oboch prípadoch môžeme použiť ja-rozprávanie alebo on-rozprávanie

STREDA: 18.3.2020 – Literatúra

Názov témy: **Lucy Maud Montgomeryová - Anna zo Zeleného domu**

Poznámky do zošita:

Dievčenský román je typ románu určený dospievajúcim dievčatám; hlavnou postavou diela je hrdinka. Výrazne sa orientuje na citovú stránku života a konflikty sa sústreďujú na prostredie, kde sa dievčatá najviac pohybujú.

Prečítaj si úryvok z učebnice str. 54-57.

Lucy Maud Montgomeryová

Anna zo Zeleného domu

Ryšavé vlasy, pehavý nos, romantické sny. Tak by sme mohli predstaviť hrdinku viacdielneho románu L. M. Montgomeryovej – Annu. Sirota, ktorá prešla strastiplnú cestu po rôznych detských domovoch a rodinách, dostáva sa do láskavého náručia súrodencov Marilly a Mateja. Bývajú v Zelenom dome uprostred krásnej prírody, ktorá dáva Anne nekonečné možnosti snívajúc a utvárajúc si svet vlastnej fantázie. Práve tá ju mnohokrát dostane do rôznych neprijemností. Anna si uvedomuje svoje nedostatky, aj by ich chcela odstrániť a prekonať, ale ... Jedným z Anniných romantických snov je, aby sa zmenila farba jej vlasov. Prírode však treba niekedy pomôcť...

(Úryvok)

Bola už tma, večera na stole, a Anny nikde. Nebolo ju vidno, ako sa ponáhľala zadychčaná po drevenom moste alebo hore Alejou milencov a ľutuje, že zanedbala svoje povinnosti. Marilla umyla riad a s vážnou tvárou uložila všetko hneď na miesto. Potom potrebovala sviečku, lebo chcela zísť do pivnice. Vyšla po ňu hore do podkrovnej izby, lebo obyčajne stála na Anninom stole. Zažala ju, a keď sa obzrela, zočila na posteli Annu, ako leží s tvárou zaborenou do podhlavnice. „Preboha!“ zvolala Marilla prekvapená. „Čože si zaspala, Anna?“ „Nie,“ znela tlmená odpoveď. „Vari si chorá?“ spýtala sa Marilla naľakaná. Anna sa hlbšie zaborila do podhlavnice, akoby sa navždy chcela vyhnúť ľudským zrakom. „Nie. Prosím vás, Marilla, choďte preč a nedívajte sa na mňa. Klesla som do priepasti najhlbšieho zármutku a nezáleží mi už na tom, kto bude prvý v triede alebo kto napíše najlepšiu slohovú úlohu, alebo kto bude spievať v zbore nedeľnej školy. Tieto maličkosti sú mi teraz už ľahostajné, lebo pochybujem, že niekam budem môcť ešte ísť. Moja kariéra sa skončila. Prosím vás, Marilla, choďte preč a nedívajte sa na mňa.“ „Počul to kedy svet?!“ zvolala Marilla. „Anna Shirleyová, čo je ti? Čo si vyparatila? Vstaň naskutku a povedz mi pravdu. Tak čo, von s tým!“ Zúfalá Anna poslúchla a zošmykla sa z postele. „Pozrite na moje vlasy,“ povedala šeptom. Marilla zdvihla svietnik a

pozorne prezrela Annine vlasy, ktoré jej sťažka spočívali na pleciach. Rozhodne vyzerali čudne. „Anna Shirleyová, čo si urobila s vlasmi? Veď ich máš zelené!“ Veru zelené, ak sa ich farba dala nazvať zelenou. Bola to tmavá bronzová zeleň, cez ktorú tu i tam presvitala pôvodná ryšavá farba, čím sa iba zvyšoval príšerný dojem. Nikdy v živote nevidela Marilla niečo také groteskné ako Annine vlasy v tejto chvíli. „Áno, zelené,“ vzdychla Anna. „Myslela som, že nemôže byť nič horšie ako ryšavé vlasy. Ale teraz viem, že desaťkrát horšie je mať zelené vlasy. Och, Marilla, neviete si predstaviť, ako som nešťastná.“ „Neviem si predstaviť, ako sa to stalo, ale chcem to vedieť,“ povedala Marilla. „Pod' hneď' dolu do kuchyne – tu je príliš chladno – a povieš mi, čo si urobila. Už dlhší čas som čakala, čo zase vyparatíš. Vyše dvoch mesiacov si nič nevykonala, a preto som si bola istá, že je najvyšší čas, aby si ma niečím prekvapila. Povedz teda, čo si porobila s vlasmi?“ „Zafarbila som si ich.“ „Zafarbila! Zafarbila si vlasy! Anna Shirleyová, a ty nevieš, že sa to nepatrí?“ „Áno, vedela som, že sa to nepatrí,“ priznala sa Anna, „ale povedala som si, že by to stálo aj za malé previnenie, keby som sa zbavila ryšavých vlasov. Vypočítala som si, čo ma to bude stáť, Marilla. A potom som si zaumienila, že budem mimoriadne dobrá, aby som to vyvážila.“ „Nuž,“ povedala Marilla ironicky, „keby som sa bola rozhodla prefarbiť si vlasy, bola by som si vybrala aspoň slušnú farbu. Nebola by som si ich zafarbila na zeleno.“ „Veď ani ja som ich nechcela mať zelené,“ namietala zronená Anna. „Keď som sa už odhodlala na taký čin, chcela som, aby mi to pomohlo. Vrael, že budem mať krásne havranie vlasy – tvrdil to celkom isto. Pochybovali by ste o jeho slovách, Marilla? A pani Allanová hovorí, že nesmieme nikoho podozrievať z klamstva ak nemáme dôkazy, že naozaj klame. Teraz už mám dôkaz – zelené vlasy sú dostatočným dôkazom. Ale predtým som nemala dôkaz, a preto som mu bez výhrad verila každé slovo.“ „Kto ti čo povedal? O kom hovoríš?“ „O podomovom obchodníkovi, čo tu bol dnes popoludní. Od neho som si kúpila farbu.“ „Anna Shirleyová, koľko ráz som ti povedala, že nemáš púšťať tých Talianov do domu? Ja ich návštevy zásadne nepodporujem.“ „Ja som ho nepustila do domu. Spomenula som si, že ste mi to zakázali, a preto som vyšla von, starostlivo som zatvorila dvere, a len na schodoch som si prezrela jeho tovar. A okrem toho to nebol Talian, ale starý Nemec. Mal veľkú škatuľu, plnú zaujímavých predmetov, a povedal mi, že ťažko musí pracovať, aby si mohol z Nemecka dovieŕ ženu a deti. S takým citom o nich hovoril, že ma to dojalo. Chcela som si od neho niečo kúpiť, aby som mu pomohla. Zrazu som zočila farbu na vlasy. Obchodník tvrdil, že zaručene zafarbí každé vlasy na čierne a že sa nikdy nezmyje. V tej chvíli som sa videla s krásnymi čiernymi vlasmi a neodolala som pokušeniu. Ale fľaša stála sedemdesiatpäť centov, a ja som mala už len päťdesiat. Podomový obchodník bol veľmi dobrosrdečný, lebo sa mi ponúkol, že mi ju predá za päťdesiat centov, a to vraj ako keby mi ju dal zadarmo. Kúpila som si ju teda, a len čo odišiel, vyšla som hore a starou kefou na vlasy som sa natrela, ako bolo uvedené v návode. Spotrebovala som celú fľašu, ale, och, Marilla, keď som videla, aká farba mi zostala na vlasoch, hneď som to oľutovala. A odvtedy to ľutujem.“ „Nuž dúfam, že ti tvoja ľútosť bude

na niečo dobrá,“ povedala Marilla prísne, „a že sa ti otvorili oči, aby si videla, kam ťa zaviedla tvoja márnivosť, Anna. Uvidíme, čo budeme môcť robiť, Anna. Azda najlepšie bude, keď si poriadne zmyješ vlasy, a uvidíme, či ti to pomôže.“ Anna si teda začala umývať vlasy, ale bez výsledku. Ako keby si bola umývala vlastné – ryšavé. Nech sa akokoľvek dalo pochybovať o obchodníckovej pravdovravnosti, z istého hľadiska hovoril pravdu, keď tvrdil, že sa farba nezmyje. „Marilla, čo mám robiť?“ pýtala sa Anna so slzami v očiach. „Neprežijem to. Už sa takmer zabudlo na moje dávnejšie omyly – na tortu s masťou, na to, ako som opila Dianu a ako som sa rozzúrila na pani Lyndovú. Budú si myslieť, že som neslušné dievča. Och, Marilla, aký bič si na seba pletieme, keď sa prvý raz pokúšame klamať! Tieto slová pochádzajú z básne, ale sú pravdivé. A Josie Pyeová! Tá sa mi bude posmievat’! Marilla, nemôžem sa ukázať Josie Pyeovej na oči. Som najnešťastnejšie dievča na ostrove.“ Annino nešťastie trvalo celý týždeň. Za ten čas nikam nechodila a denne si zmývala vlasy šampónom. Z cudzích len Diana vedela o hroznom tajomstve, ale isto-iste sľúbila, že ho nikdy nevyzradí. Uved’me tu hneď, že slovo dodržala. Po týždni povedala Marilla rozhodným tónom: „Nedá sa nič robiť, Anna. Ak nejaká farba kedy držala, tak je to táto. Nemôžeš sa ukázať svetu na oči, kým takto vyzeráš.“ Pri týchto slovách sa Anne zachveli pery, ale uvedomila si, že Marilla má pravdu. Smutne si vzdychla a šla po nožnice. „Prosím vás, Marilla, ostrihajte ma hneď, nech to mám za sebou. Cítim, že mi srdce pukne. Je to strašne smutné. V knihách čítame o dievčatách, ktorým vypadli vlasy po horúčke alebo ktoré ich predali a peniaze venovali na dobrú vec. Ja by som nedbala stratiť vlasy takýmto spôsobom, ale aké bezútešné je dať sa ostrihať preto, že som si prefarbila vlasy na hroznú farbu, však, Marilla? Budem plakať po celý čas, čo ma budete strihať, ak vám to nebude prekážať. Pripadá mi to hrozne tragické.“ A Anna si veru poplakala. Keď však neskôr vyšla hore do svojej izby a pozrela do zrkadla, pochytilo ju nemé zúfalstvo. Marilla dôkladne splnila svoju úlohu, musela totiž strihať čo najkratšie. Mierne vyjadrené, výsledok neveštil nič dobré. Anna rýchlo obrátila zrkadlo k stene. „Viacej na seba nepozriem, kým mi vlasy nenarastú,“ povedala vášnivo. „A predsa sa budem na seba dívať. Aspoň odčiniť svoje previnenie. Po každý raz, keď vojdem do izby, pozriem na seba, aby som videla, aká som škaredá. A nebudem sa snažiť odmyslieť si svoju odpudlivosť. Nikdy som si o sebe nemyslela, že som namyslená, a to ešte na svoje vlasy, lebo boli husté, brčkové a ryšavé. A teraz vidím, že som bola naozaj na ne namyslená, napriek tomu, že boli ryšavé. Nečudovala by som sa, keby niečo postihlo aj môj nos.“ Nasledujúci pondelok Annina ostrihaná hlava spôsobila v škole dokonalú senzáciu. No obľahčilo sa jej, lebo nikto neuhádol pravú príčinu, ani Josie Pyeová, ktorá si neodpustila, aby Anne nepovedala, že vyzerá ako strašiak. „Neodpovedala som, keď mi to Josie povedala,“ zverila sa Anna Marille v ten istý večer. Marilla ležala na diváne, lebo ju celý večer bolela hlava. „Povedala som si, že to patrí k môjmu trestu a že to musím trpezlivo znášať. Každému ťažko padne počuť, že vyzerá ani strašiak, a preto som jej chcela odvrknúť. Ale nepovedala som nič. Iba som ju obdarila pohľadavým pohľadom, a potom som jej odpustila. Všetko je to

cnostný skutok, keď druhému odpustíme, Marilla? Chcem vynaložiť všetky svoje sily na to, aby som bola dobrá, a nikdy viac sa nepokúsim byť pekná. Všetky je lepšie byť dobrý? Viem, že je to lepšie, ale niekedy sa tomu ťažko verí, hoci viem, že je to tak. Naozaj chcem byť dobrá, Marilla, taká, ako ste vy, pani Allanová a slečna Stacyová. Chcem, aby ste mali zo mňa radosť, keď budem veľká. Keď mi začnú rásť vlasy, Diana mi radí prichytiť si ich a zaviazať si ich čiernou zamatovou stužkou na mašľu. Vraj by mi to tak pristalo. Budem to volať parta – znie to tak romanticky. Nehovorím priveľa, Marilla? Nebolí vás od toho hlava?“ „Už mi je lepšie. Popoludní to bolo hrozné. Tie moje bolenia hlavy sa čoraz zhoršujú. Budem musieť ísť k lekárovi. A to tvoje čvrikanie – hádam si ho už ani nevšímam; zvykla som si naň.“ Takto sa Marilla vyjadrovala, keď sa jej niečo páčilo.

Preložil Jozef Šimo

ŠTVRTOK: 19.3.2020 – Slovenský jazyk

Názov témy: Štruktúrovaný životopis/ Curriculum vitae

Čo nesmie chýbať v štruktúrovanom životopise:

1. osobné údaje: meno a priezvisko, dátum narodenia, adresa
2. kontaktné údaje: telefónne číslo, mailová adresa
3. ukončené vzdelanie + absolvované kurzy
4. informácie o praxi (predchádzajúce zamestnania) – od- do, názov pracovnej pozície, stručný popis činnosti
5. jazykové znalosti
6. počítačové znalosti
7. iné: vodičské oprávnenie, vlastnosti, záujmy

Úloha: S pomocou návodu na internetovej stránke (<https://www.profesia.sk/kariera-v-kocke/zivotopis/vzor-zivotopisu/>) vytvor svoj vlastný štruktúrovaný životopis. (Môže byť aj ručne napísaný v zošite či na papieri.)

PIATOK: 20.3.2020 – Literatúra

Názov témy: **Detektívna literatúra – Agatha Christie**

Poznámky do zošita:

Detektívna literatúra

- Je druh literatúry, ktorej jadro tvorí pátranie po neznámom páchatel'ovi.
- Najčastejšie formy: detektívna poviedka, novela, román.
- Cieľom detektívneho príbehu je **objasnenie, rozriešenie záhady, zločinu** (krádež, lúpež, vražda) a **vypátranie páchatel'a**.
- Hlavnou postavou je **vyšetrovatel'** (detektív, páchatel', policajt, právnik), ktorý vďaka rôznym stopám, indíciám a vďaka svojmu úsudku, inteligencii, logike odhalí páchatel'a, usvedčí ho, odovzdá ho do rúk spravodlivosti.
- Väčšinou dej odohráva **retrospektívne**, čiže akoby spätne, najprv sa vyskytne záhada (krádež, vražda, lúpež,...) a len postupne sa odhaľuje, ako a prečo k danej udalosti došlo a kto je vinníkom.
- Zakladateľom je **Edgar Alan Poe** (napr. Vražda v ulici Morque).
- Známymi autormi sú: **Agatha Christie** (Hercule Poirot, Slečna Marplová),
Artur Conan Doyle (vytvoril postavu Sherlocka Holmesa, napr. dielo Pes Baskervilský).

Úloha: Na stránke www.youtube.com sa nachádza množstvo filmov, ktoré boli natočené na motívy detektívnych románov/ poviedok či už z pera Agathy Christie alebo Artura Conana Doylea. Pozri si aspoň dva z nich.

viz: <https://www.youtube.com/watch?v=TZAANDwHPFg>

<https://sledujserialy.to/serial/hercule-poirot>

<https://sledujserialy.to/serial/vzpominky-na-sherlocka-holmese>